

DOPEŁNIACZ JESZCZE RAZ.

LICZBA POJEDYNCZA

		rzeczownik	przymiotnik	przykłady
rodzaj męski	żywotny (= biernik)	-a	-ego	Adam to brat mojego dziadka. Nie widziałam tutaj twojego kota.
	nieżywotny	-a -u		Książka leży obok starego laptopa. On nie ma czerwonego samochodu.
rodzaj nijaki		-a		Nie cierpię tłustego mięsa.
rodzaj żeński		-y -i	-ej	Nie znam tej kobiety. Kasia potrzebuje nowej torebki.

LICZBA MNOGA

		rzeczownik	przymiotnik	przykłady
rodzaj męskoosobowy		-ów	-ych -ich (po k, g)	On nie lubi powolnych kelnerów.
		-y		Nie znam polskich pisarzy.
		-i		Nie ma jeszcze naszych gości.
rodzaj niemęskoosobowy	-ów -ø -y -i	Nie kupiłam żółtych pomidorów. W Polsce jest dużo pięknych miejsc. On nie je kwaśnych pomarańczy. Lubię chodzić do włoskich cukierni.		

ZAIMKI OSOBOWE

mianownik	ja	ty	on/ono	ona	my	wy	oni/one
dopełniacz	mnie	cię/ciebie	go/jego/niego	jej/niej	nas	was	ich/nich
przykłady	Jego nie znam. Potrzebuję tylko jej . To kwiaty dla mnie ? Bez nich nigdzie nie idziemy.						

ZAIMKI PRZECZĄCE

mianownik	nikt	nic
dopełniacz	nikogo	niczego
przykłady	Dla nikogo nie masz prezentu? On niczego się nie boi.	

UWAGA!

chłopiec – chłopca	brat – braci
dzień – dnia	dziecko – dzieci
ojciec – ojca	mecz – meczów
tydzień – tygodnia	przyjaciele – przyjaciół

ZAIMKI WSKAZUJĄCE

mianownik	ten	to	ta	ci	te
dopełniacz	tego		tej	tych	
przykłady	Chodzę do tego liceum. Nie znam tych ludzi.				

UŻYCIE DOPEŁNIACZA

po czasownikach	bać się, brakować, bronić, dotykać, nienawidzić, odmawiać, potrzebować, pozbywać się, pragnąć, próbować, słuchać, spodziewać się, szukać, uczyć się, używać, zabraniać, zapominać, żałować, żądać, życzyć
po przyimkach	bez(e), dla, do, koło, naprzeciwko, na wprost, obok, od, oprócz, podczas, (po)mimo, u, wśród, wzdłuż, z(e)
po określeniach ilości	ćwierć, dużo, kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt, kilkaset, mało, mniejszość, niedużo, niewiele, parę, pół, półtora, trochę, wiele, większość
po określeniach miar i wag	centymetr, kilogram, kilometr, litr, metr, tona
po nazwach opakowań	butelka, karton, kawałek, kostka, paczka, pudełko, puszka, słoik, tabliczka

FUNKCJE SKŁADNIOWE I SYTUACJE KOMUNIKACYJNE

A1

1. Cena (od pięciu): **Chleb kosztuje 5 złotych.**
2. Wiek (od pięciu): **On ma 12 lat.**
3. Pochodzenie: **Jestem z Polski.**
4. Negacja biernika: **Nie lubię zupy pomidorowej.**
5. Kierunek podróży: **Jadę z Katowic do Krakowa.**
6. Położenie: **Książka leży obok laptopa.**
7. Relacje w rodzinie: **To jest brat matki.**
8. Posesywność: **To jest zegarek Marka.**
9. Miara, ilość i waga: **Litr mleka i kostka masła.**
10. Czas: **Pracuję od poniedziałku do piątku od ósmej do szesnastej.**
11. Ilość po liczebnikach nieokreślonych: **Mam mało czasu.**
12. Negacja (*nie ma, nie było, nie będzie*): **Nie ma dziś lekcji polskiego.**

13. Życzenia: **Szczęśliwego Nowego Roku!**

14. Dopelnienie po przyimkach *bez, dla, do, koło, obok, od, u, z(e)*: **Piję kawę bez cukru.**

A2

15. Dopelnienie po przyimkach *bez, naprzeciwko, oprócz, podczas, pomimo, u, wśród, wzdłuż*: **Pomimo deszczu spacerujemy wzdłuż rzeki.**

16. Określanie liczby (od pięciu): **Kupiłam sześć pomidorów.**

17. Czasowniki łączące się z dopełniaczem: **Słucham muzyki klasycznej.**

18. Daty: **Urodziłem się dwudziestego piątego września tysiąc dziewięćset pięćdziesiątego roku.**

B1

19. Brak: **Brak mi słów.**

20. Określanie liczby osób: **On ma wielu przyjaciół.**

RZECZOWNIKI NIEŻYWOTNE RODZAJU MĘSKIEGO W LICZBIE POJEDYNCZEJ

końcówka	dystrybucja końcówki	przykłady
-a	miesiące	styczeń – stycznia
	sport i gry	brydż – brydża, tenis – tenisa
	tańce	walc – walca
	sztućce i naczynia	garnek – garnka, widelec – widelca
	warzywa i owoce	arbuz – arbuz a , kalafior – kalafior a
	waluta	cent – centa
	grzyby	borowik – borowik a
	mięso	kotlet – kotlet a , kurczak – kurczak a
	ciasta i ciastka	sernik – sernik a
	kwiaty	narcyz – narcyz a
	nazwy miar i wag	centymetr – centymetr a , kilogram – kilogram a
	narzędzia	młotek – młotk a
	marki samochodów	fiat – fiat a
	marki papierosów	Davidoff – Davidoff a
	-u	środki transportu
rzeczowniki abstrakcyjne		problem – problem u
rzeczowniki zakończone na -izm/-yzm		buddyzm – buddyzm u
instrumenty		fortepian – fortepian u
rzeczowniki niepoliczalne		cukier – cukr u
substancje płynne		jogurt – jogurt u
dni tygodnia		piątek – piątk u
internacjonalizmy i zapożyczenia		bank – bank u , ale kalkulator – kalkulator a , komputer – komputer a , laptop – laptop a

RZECZOWNIKI RODZAJU ŻEŃSKIEGO W LICZBIE POJEDYNCZEJ

końcówka	dystrybucja końcówki	przykłady
-i	po spółgłoskach miękkich, po spółgłoskach k, g, l, j oraz w wyrazach obcego pochodzenia i internacjonalizmach	książka – książk i , uwaga – uwag i , cola – col i , kolacja – kolacj i , miłość – miłośc i , chemia – chemi i
-y	po spółgłoskach twardych lub funkcjonalnie miękkich	mama – mam y , noc – noc y , praca – prac y
-ø	w pozostałych przypadkach	ciocia – cioc i , pani – pan i , ziemia – ziem i

RZECZOWNIKI RODZAJU MĘSKIEGO W LICZBIE MNOGIEJ

końcówka	dystribucja końcówki	przykłady
-ów	dominująca końcówka	<i>policjant – policjantów, stół – stołów</i>
-y	po spółgłoskach cz, dz, rz, sz, ż	<i>gracz – graczy, pieniądz – pieniędzy, ołtarz – ołtarzy, kosz – koszy, nóż – noży, ale: mecz – meczów</i>
-i	po spółgłoskach ć, dź, ń, ś, ź, l, j	<i>gość – gości, śledź – śledzi, koń – koni, łosoś – łososi, książ – książi, nauczyciel – nauczycieli, złodziej – złodziei/złodziejów</i>

RZECZOWNIKI RODZAJU ŻEŃSKIEGO W LICZBIE MNOGIEJ

końcówka	dystribucja końcówki	przykłady
-o	dominująca końcówka	<i>kobieta – kobiet, zupa – zup</i>
-i	po spółgłoskach miękkich oraz po j, l	<i>kolacja – kolacji, kropla – kropli/kropel, kość – kości</i>
-y	po spółgłoskach twardych	<i>noc – nocy, twarz – twarzy, podróż – podróży</i>

RZECZOWNIKI RODZAJU NIJAKIEGO W LICZBIE MNOGIEJ

końcówka	dystribucja końcówki	przykłady
-o	dominująca końcówka	<i>jajko – jajek, kino – kin</i>
-ów	w wyrazach zapożyczonych, w tym zakończonych w liczbie pojedynczej na -um	<i>centrum – centrów, muzeum – muzeów, studio – studiów</i>

ALTERNACJE

alternacje	przykłady	uwagi
ci → ć, ni → ń	<i>zajęcie – zajęć, pani – pań</i>	Występują w rzeczownikach rodzaju żeńskiego i nijakiego w liczbie mnogiej.
ć → ci, dź → dzi, ń → ni, ś → si, ź → zi	<i>gość – gościa, gwóźdź – gwoździa, koń – konia, łoś – łosia, gałąź – gałęzi</i>	Występują w rzeczownikach liczby pojedynczej zakończonych na spółgłoski miękkie.
dzi → dź, ni → ń, si → ś	<i>jeździec – jeźdźca, koniec – końca, półpasiec – półpaśca</i>	Występują w rzeczownikach rodzaju męskiego, w których przed końcówką -ec występuje -dzi, -ni, -si.
ą → ę	<i>błąd – błędu, gałąź – gałęzi, okrąg – okręgu, ząb – zęba</i>	Występuje w niektórych rzeczownikach jednosylabowych lub w ostatniej sylabie rzeczownika wielosylabowego rodzaju męskiego lub żeńskiego zakończonego na spółgłoskę; nigdy nie występuje przed spółgłoską bezdźwięczną.
e → ø	<i>domek – domku, Niemiec – Niemca, ojciec – ojca, ale: człowiek – człowieka</i>	Występuje w rzeczownikach rodzaju męskiego zakończonych na -ek i -ec.
	<i>kabel – kabla, Paweł – Pawła, ale: nauczyciel – nauczyciela, przyjaciel – przyjaciela</i>	Występuje w niektórych rzeczownikach rodzaju męskiego zakończonych na -el, -eł, -eń i -er.
ø → e	<i>jabłko – jabłek, książka – książek</i>	Występuje w liczbie mnogiej, gdy w formie mianownika liczby pojedynczej przed końcówkami -o oraz -a znajdują się dwie spółgłoski.
ó → o	<i>stół – stołu, samochód – samochodu, ale: ból – bólu, król – króla</i>	Występuje w większości rzeczowników jednosylabowych lub w ostatniej sylabie kilk sylabowych rzeczowników rodzaju męskiego.